

РЕЦЕНЗІЇ

DOI <https://doi.org/10.32782/klj/2024.3.36>

Миколенко О. І.,

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри адміністративного та господарського права
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

**ВІДГУК НА НАУКОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ КОРУПЦІЇ
НА ЗАХИЩЕНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ У МОНОГРАФІЇ
«ВЕРИФІКАЦІЯ ПРАВОВОЇ ДИСФУНКЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ РІВНЯ
РЕАЛЬНОЇ ЗАГРОЗИ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ»**

**(АНГЛ. VERIFICATION OF THE ANTI-CORRUPTION POLICY LEGAL DYSFUNCTION
AT THE LEVEL OF A REAL THREAT TO THE NATIONAL SECURITY)¹**

ДОКТОРА ЮРИДИЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА МАКАРЕНКОВА ОЛЕКСІЯ ЛЕОНІДОВИЧА

Антикорупційні заходи перманентна задача для публічної влади у будь-якій країні. Їхня ефективність залежить від кореляції між законодавчими вимогами, правозастосуванням і правовими відносинами, які ними врегульовані. Корупційні викривлення зростають, коли законодавство і/або правозастосування відстає від цих відносин за параметрами змісту і/або часу. Тенденція зменшення таких викривлень результат впровадження у правову реальність науково обґрунтованих новацій, які відображають результати пізнання усіх зазначених феноменів на тлі конкретного історичного контексту розвитку соціальної спільноти. Виконана проф. О. Макаренковим наукова робота являє собою частину критично важливого для нації процесу осмислення антикорупційної політики як інструменту посилення національної безпеки України, міцність якої нині продовжують випробувати як зовнішній військовий агресор, так і корупціонери всередині країни. Наведені взаємозв'язки детермінують виключно високу актуальність рецензованої роботи

та розвитку її положень в межах подальших тематичних досліджень.

Робота насичена теоретичним матеріалом новітньої правової доктрини, статистичними та іншими емпіричними даними юридичної практики, а також відповідними ілюстраціями з правової реальності. Вочевидь це дозволило автору поєднати у предметі дослідження чотири основні концепти – «правова дисфункція», «антикорупційна політика», «реальна загроза» і «національна безпека» – і розкрити смислове навантаження композиції їхньої сутнісної взаємодії. Мета дослідження деталізована через завдання з пізнання вихідних правових та методологічних підстав верифікації правової дисфункції антикорупційної політики рівня реальної загрози національній безпеці України; діалектичного переходу неспроможності антикорупційних заходів у вказану загрозу; змісту стратегії і міжнародно-правових документів щодо усунення зазначеної загрози; синергії національних та міжнародних антикорупційних інституцій у нейтралізації корупційної загрози, а також досвіду країн ЄС у сфері антикорупційної політики. Визначені мета і завдання достатньо амбітні та складні. Автору у цілому вдалося досягти поставленої мети і вирішити завдання роботи, що, з-поміж іншого, свідчить про наявність у нього належного досвіду з про-

¹ Makarenkov O. L. Verification of the anti-corruption policy legal dysfunction at the level of a real threat to the national security. Riga : Izdevniecība "Baltija Publishing". 2024. 160 p.

ведення наукових досліджень високої складності, зокрема ґрунтовну обізнаність з питань функціональних можливостей норм кримінального, адміністративного, комерційного, міжнародного та інших галузей права в сфері антикорупційної політики. Формування теоретичних конструктів з цих норм права у вигляді компонентів національної безпеки свідчення вдало обраної системи методів дослідження і вмілого використання автором методології наукового пізнання загальнофілософської, загальнонаукової і спеціально-наукової природи. Ємність концепту «національна безпека» розкрита в межах закономірностей загальнообов'язкових правил для політичної, управлінської та економічної протидії впливу на неї корупції.

Найбільш інноваційними результатами виконання монографічного дослідження проф. О. Макаренковим стали висновки про стимули та інші заохочення для нейтралізації корупції, які доповнюють деліктні норми антикорупційного правового механізму, дозволяють нейтралізувати людські вади і використовувати їхні чесноти у публічно-правових відносинах; про заперечення можливості створення глобального союзу націй, заснованого на прояві в правовій реальності добрих чеснот його членів, фактами війни; про зміст ієрархії вихідних зв'язків ключових для розуміння корупційних викривлень понять, сутнісного змісту національних інтересів та взаємозв'язку корупційних діянь із рівнем загрози національній безпеці України, а також про мету, завдання та предметні сфери національних інтересів, принципи і суб'єктів створення, оновлення, впровадження та контролю ефективності стратегії усунення корупційних загроз національній безпеці, правила зміцнення елімінації цих загроз через транснаціональні зв'язки та ресурси цифрових технологій, процедури використання постійних і ситуативних переваг нації, її іманентних ознак та інших ресурсів у конкретний момент часу та протягом коротко-, середньо- та довгострокового періодів, алгоритми визначення характеру та якості цих переваг, своєчасної перевірки їх появи та трансформацій (посилення, ослаблення тощо); про виняткову небезпеку військових загроз ззовні

для корумпованих держав, оскільки корупція предикатний і/або суміжний злочин для зради конституційних та інших національних цінностей, шпигунства, колабораціонізму із зовнішнім військовим агресором та низки інших правопорушень; про роль зовнішньої підтримки антикорупційних реформ для таких держав, їхню націоморфність і потребу надшвидкої трансформації, за успішними антикорупційними моделями країн, які врятували свої нації від війни і топ-корупції, зокрема у межах ЄС; про ухвалення і реалізацію тих правових норм, які відображають сучасний стан забезпечення можливостей людини, традиції права, менталітет, історичні умови, економіки тощо; про капіталізацію практик побудови добрососисних правових відносин нації; про реальність задекларованого в законі гуманітарного стандарту для кожного громадянина, який прагне усвідомити свої реальні правові межі, а також відповідність цим межам своєї природи, життєвих місій і намірів, оскільки національна безпека в цьому антроповимірному контексті держави та законодавства посилюється там і тоді, де і коли написане в законодавстві повністю виконується; про підвищення спроможності матеріально-правової частини транснаціональної антикорупційної системи за рахунок визначення релевантних предмету цієї системи норми-дефініцій («добрососисність», «антикорупційна відповідність», «верховенство права», «втрата обличчя», «відкрите до розвитку громадянське суспільство», «успадкування антикорупційного досвіду», «люди з міжнародним авторитетом у сфері боротьби з корупцією», «люди з міжнародно визнаним рівнем добрососисності», «капіталізація добрососисності» тощо) з деталізацією лексемами, що відповідають сутності світогляду представників нації, де такі поняття застосовуються; про пізнання міждисциплінарних зв'язків людських чеснот у вимогах законодавства, закономірностей успіху професійної діяльності поліцейських, слідчих, прокурорів, адвокатів, суддів, викривачів та інших антикорупціонерів; про комплекс застосування антикорупційних концепцій продуктивним національним практикам перетворення письмового правового тексту в правову реальність, диференціацію цього

правозастосування всередині самої нації, залежно від характеру соціального прошарку та/або функціонального навантаження колективу, до якого адресовані антикорупційні правила; про навчальний курс «Доктрина доброчесності в законодавстві та практиці»; про інтеграцію націй за критерієм прояву у правовій реальності людських чеснот, зокрема у межах союзу поточного зовнішнього агресора України та в рамках її союзників у ЄС та НАТО, а також на прикладі Міжнародної організації доброчесного розвитку; про тернарність композиції національної антикорупційної моделі, спроможної усунути загрози національній безпеці; про розвиток у кожного покоління людських чеснот через освітньо-наукову інфраструктуру, використання управлінських, матеріальних та інших ресурсів для відтворення та примноження результатів розвитку нації, а також інші детермінанти антроповимірного законодавства та практик його застосування поза кримінальним процесом у цій моделі; про відсутність мотивації до вдосконалення, відставання в розвитку від інших на рівних конкурентних умовах, маніакальну одержимість посадою та інші нездорові амбіції щодо усунення конкурентів на посаду, а також корупційні деформації правосвідомості посадових осіб тощо.

Наведений синопсис висновків наслідок застосованого автором високого рівня теоретичного абстрагування вихідних даних, що складають зміст рецензованої монографії. При цьому вдалий вияв його когнітивних спроможностей можна спостерігати також у конкретизації понять «корупція», «національна безпека» та інших абстрактних концептів предмету дослідження, зокрема через визначення компонентів «стратегії верифі-

кація правової дисфункції антикорупційної політики рівня реальної загрози національній безпеці», специфіки їхнього прояву в українському контексті, в умовах війни із зовнішнім агресором та його союзниками, на тлі формування механізмів ефективної взаємодії із союзниками України та її інтеграції до ЄС, безпекових структур тощо. Крім цього, ця монографія справляє враження методологічного підґрунтя подальших наукових розробок порушеної проблематики, щонайменше у межах сучасних трендів задоволення запитів на забезпечення ефективності міжнародного публічного права, зростання цифрового опосередкування правових відносин, унормування функціонування штучного інтелекту тощо. Монографія промаркована міждисциплінарністю предмета дослідження не тільки в межах юриспруденції (теорії, кримінального, адміністративного, господарського, міжнародного права), проте й у взаємозв'язках з публічним управлінням, політологією, економікою, комп'ютерними науками, статистикою, державною безпекою України та геополітикою. Цей маркер можна визначити як один з найбільш домінуючих і позитивно-перспективних трендів виконаного наукового дослідження, який, напевне, залишається чималим викликом для автора у його подальшому теоретичному розгортанні порушеної проблеми.

Отже, рецензована монографія проф. О. Макаренкова являє собою ґрунтовне наукове дослідження правових, безпекових та інших міждисциплінарних зв'язків проблеми корупції. Формуванню уявлення про зміст рецензованої монографії серед багатомовного академічного середовища сприяє супроводження її анотацією мовами країн Західної і Східної традицій права.